

Evropa - budoucnost

Přemýšlení o budoucnosti Evropy musí být vedeno kritickým posuzováním její minulosti (přičemž sama kritika nemůže být na této minulosti bez distance postavena). Nejde tu ovšem o pouhý historický přístup (i když ten je do velké míry nezbytným materiálovým předpokladem), nýbrž o hledání skutečného, byť na první pohled nepřiliš zjevného základu toho, čemu říkáme „evropská kultura“ či „evropská civilizace“, a možná ještě spíše předpokladů a zdrojů, bez nichž si specifičnost evropských tradic nelze představit. To znamená především kritické přezkoumání míry, s níž lze tyto tradice odvozovat ze starého Řecka a starého Říma, jak se to dlouho dělo, a nezbytnou revizi oné relativizace spjatosti Evropy s křesťanstvím (a jím zprostředkovanou tradicí hebrejskou) - relativizace, která vyústila skrze renesanci a později skrze osvícenství v tzv. modernitu, Nietzsche dešifrovanou jakožto specificky evropský nihilismus. Evropské společnosti a jejich evropský způsob myšlení (zejména vědeckého, a zdaleka nikoliv pouze toho) musí být právě po stránce historicky dokumentovatelných zdrojů, ale zejména po stránce nehlubších vnitřních předpokladů přezkoumány právě s ohledem na další cestu budoucí Evropy. Lze snad právem říci, že jedna významná epocha evropského vývoje se chýlí ke konci, protože nosnost řeckých a římských stavebně integrujících prostředků dospěla k mezím svých možností. Metodickou nutností se stává zejména co nejpřesnější ohledání povahy řecké pojmovosti a významných jejích proměn, k nimž došlo právě pod tlakem křesťanských resp. hebrejských motivů, ať tomu bylo zjevně v dobách napětí, ale nezřídka i velmi úzké spolupráce mezi teoriemi a filosofiemi, anebo později mnohem méně zjevně v podobách na první zdání vysloveně protitheologických a dokonce protikřesťanských. V tomto smyslu se pokusy o co nejpřesnější zhodnocení evropského myšlenkového vývoje (a především o zhodnocení řeckého typu pojmovosti) stávají významnou složkou evropského sebepochopení (přesněji: sebepochopení Evropanů) v dnešní době, kdy se - jak tomu snad všichni rozumíme - rozhoduje nejen o budoucnosti samotné Evropy a evropského dědictví, ale o budoucnosti celého lidského světa, o budoucnosti lidské OIKÚMENÉ.

(Praha, 960625-1.)